

CELOSLOVENSKÝ SEMINÁR UČITEĽOV MARXISTICKO-LENINSKEJ FILOZOFIE

V dňoch 18.—21. februára 1980 uskutočnil sa na Pedagogickej fakulte v Banskej Bystrici celoslovenský seminár učiteľov marxisticko-leninskej filozofie. Organizoval ho Odbor marxizmu-leninizmu MŠ SSR a Odborná komisia pre výučbu marxisticko-leninskej filozofie pri MŠ SSR. Na seminári sa zúčastnilo do 70 učiteľov marxisticko-leninskej filozofie z deviatich Ústavov marxizmu-leninizmu na Slovensku a z Katedry filozofie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave.

Cieľom seminára bolo skvalitniť výchovu osobnosti poslucháča vysokej školy v zmysle záverov XV. zjazdu Komunistickej strany Československa.

Konkrétne úlohy seminára boli takéto:

1. oboznámiť účastníkov s problematikou realizácie Jednotného plánu spoločenských vied po XV. zjazde KSČ. Hlavný referát k tejto problematike predniesol PhDr. Jaroslav Krejčí, CSc., pracovník oddelenia školstva a vedy ÚV KSČ. V referáte ukázal úlohy, ktoré stoja pred spoločenskovednými prácami v nasledujúcej päťročnici. Zdôraznil, že celá vedeckovýskumná činnosť má byť dôsledne koordinovaná a preniknutá duchom komunistickej zodpovednosti. Uznesenie ÚV KSČ zo 17. júna 1977 zdôrazňuje prioritu výskumu na úseku spoločenskovednej problematiky. Preto výskumu tejto problematiky treba venovať zvýšenú pozornosť. Očakáva sa tvorivý prístup každého pracovníka pri plnení vedeckovýskumných úloh. Dôležité je kvalitné kádrové zabezpečenie plnenia úloh. Jednotný program spoločenských vied je potrebné dôsledne rozplánovať, koordinovať, plnenie priebežne hodnotiť a kontrolovať. Treba odstraňovať nedostatky, ktoré sa v doterajšej práci vyskytli, najmä obmedziť veľké rozptýlenie pri určovaní úloh na tzv. fiktívnu účasť, t. j. formálnu účasť niektorých pracovníkov na plnení úloh. Do plnenia úloh treba zapojiť i mladých pracovníkov. Pracovníkov, ktorí nemajú vzťah k vedeckej práci, treba z programu eliminovať. Základným cieľom JPSV má byť dôraz na vysokú kvalitu a praktickú použiteľnosť vedeckovýskumných prác.

2. Dôležitou úlohou seminára bola analýza výsledkov a skúseností spoločenskovedného výskumu v 6. päťročnici a oboznámenie účastníkov s úlohami 7. päťročnice. Analýzu tejto problematiky uskutočnil člen korešpondent SAV Ján Bodnár, DrSc. Zdôraznil, že podľa doterajších skúseností mnohé práce sú pokusné a všeobecné. V mnohých prípadoch sa tematika prác opakuje. Dobré výsledky sa dosiahli na tých pracoviskách, kde pracovali vedecké kolektívy.

V 7. päťročnici sa pozornosť vo vedeckovýskumnej práci sústreďí najmä na tri základné úlohy. Pôjde predovšetkým o vyriešenie úlohy postavenia a poslania základného vedeckého výskumu a jeho vzťahu k spoločenskej praxi. Druhou úlohou bude zvýšiť kvalitu spoločenskovedného výskumu najmä v tom smere, aby sa rozpracovala metodológia výskumu spoločenských vied. Tretou dôležitou úlohou bude koncentrovať kapacity spoločenskovedného výskumu a uskutočniť dôslednú integráciu výskumných úloh a zároveň kooperovať pri

plnení úloh na jednotlivých pracoviskách. Zdôraznil myšlienku súdruha Suslova, že vo vedeckej práci treba vytvárať ovzdušie tvorivého prístupu a zbavovať sa riešenia vykonštruovaných problémov, ktoré nemajú význam pre spoločenskú prax.

3. Dôležitou úlohou seminára bolo oboznámiť účastníkov s najnovšími teoretickými závermi, ku ktorým dospela marxisticko-leninská filozofia v oblasti kritiky súčasnej buržoáznej filozofie. Cieľom bolo prediskutovať najúčinnjšie metódy ideologickej ofenzívy v boji proti buržoáznej ideológii. K týmto problémom referoval člen korešpondent SAV Ján Bodnár, DrSc. Uvedol, že vo vzťahu k súčasnej vede možno hovoriť o troch globálnych filozofických koncepciách, ponúkajúcich zdôvodnenie najvšeobecnejších základov povahy procesu ľudského poznania. Prvú označil ako fyzikalistickú, druhú ako mentalistickú a tretiu ako dialektickomaterialistickú. V ďalšom rozbere konfrontoval skutočne vedeckú filozofiu dialektického materializmu s uvedenými koncepciami, reprezentujúcimi súčasnú „filozofu vedy“ v západnom myslení.

Prof. N. I. Bočkarev, DrSc., ukázal na dôležitosť osvojenia si a tvorivého rozvinutia dialektickomaterialistickej metódy analýzy spoločenských javov. Zároveň zdôraznil význam leninských metód kritiky buržoáznej ideológie. Leninský štýl a leninská logika myslenia nás musia viesť na každom kroku v boji proti súčasnému pravicovému i ľavicovému oportunistizmu, revizionizmu, v boji proti rôznym marxológom, leninológom a soviológom. Teoreticky analyzoval nezmyselnosť súčasných pokusov niektorých západných teoretikov vydávať leninizmus len za čisto ruský variant marxizmu.

Doc. E. Duda, CSc., referoval na tému *K niektorým otázkam metodológie a metodiky výučby marxisticko-leninskej filozofie* v súvislosti s ideologickou ofenzívou v boji proti buržoáznej ideológii. Zdôraznil, že efektívnosť boja proti buržoáznej ideológii spočíva predovšetkým v znalosti stratégie a taktiky tohto boja. Svetonázorová, metodologická a ideologická vyzbrojenosť učiteľov filozofie musia byť v dialektickej jednote. Marxizmus sa prezentuje cez konkrétne ľudí, a preto musíme dôsledne trvať na vysokej odbornej a ideologickej úrovni všetkých učiteľov marxizmu-leninizmu.

4. Významné miesto na seminári zaujali otázky formovania socialistickej osobnosti. K týmto problémom referovali prof. R. Šíma, DrSc. a doc. V. A. Polikarpov, CSc. R. Šíma v hlboko analytickej prednáške rozobral problematiku ľudskej podstaty, definoval súbor pojmov, ktoré s obsahom i rozsahom pojmu ľudská podstata súvisia. Analyzoval problém vzťahu človeka a spoločnosti a zároveň problematiku dialektiky animálneho a humánneho. Referent nielen sumarizoval názory existujúce v predmarxistickej filozofii, ale vychádzajúc z marxistického stanoviska, naznačil svoj vlastný tvorivý prístup k riešeniu problematiky vzťahu človeka a spoločnosti.

Doc. Polikarpov, CSc., zdôraznil zložitú povahu pojmu ľudská podstata a zároveň poznamenal, že človeka možno skúmať z rôznych aspektov. Sám problém človeka nie je nový, ale treba ho riešiť v rôznych situáciách z rôznych pohľadov. Zdôraznil nevyhnutnosť systémovej analýzy, pri ktorej je dôležitý komplexný prístup k problematike človeka.

Prof. V. A. Kudín, DrSc., analyzoval problematiku estetických princípov poznania v súvislosti s ideologickým bojom. Zdôraznil, že poznanie sa uskutočňuje v dialektickej jednote s emocionálnym prežívaním, že vývoj estetického cítenia zároveň znamená i vývoj ľudského poznania, ďalej, že emocionál-

ny faktor treba využiť i v procese výučby marxisticko-leninskej filozofie. Len tak sa môže stať poznanie presvedčením. Pri hodnotení študentov tak isto nemožno odtrhávať vedomosti od presvedčenia.

5. Dôležitou úlohou seminára bolo riešiť didakticko-metodické problémy výučby marxisticko-leninskej filozofie. Išlo najmä o zvýraznenie úlohy prednášok, seminárov a hodnotenia vedomostí poslucháčov vysokých škôl. K problematike seminárov, prednášok a hodnotenia vedomostí referoval prof. PhDr. R. Štepanovič, CSc. Zdôraznil, že z našej práce treba odstraňovať pedagogický amaterizmus vyplývajúci z toho, že budúcim vysokoškolským učiteľom chýba pedagogicko-psychologická príprava, ktorej treba v budúcnosti venovať omnoho väčšiu pozornosť. Analyzoval problematiku vzájomných vzťahov prednášok, cvičení a seminárov i správnu reláciu medzi nimi. Úlohou výchovno-vyučovacieho procesu je viesť študenta k samostatnosti a aktivite. Študentovi treba dať možnosť samostatne sa prejavíť, čím ho vedieme k tvorivému mysleniu a riešeniu úloh. Študenta treba hodnotiť objektívne. Vo vzťahu skúšajúci—študent v žiadnom prípade sa nemožno riadiť heslom kto z koho.

Metodická problematika seminára bola vhodne doplnená referátom doc. V. V. Lebedinského, CSc., ktorý rozobral problémy výučby historického materializmu a zdôraznil, že metodika vo výučbe historického materializmu musí zohrať väčšiu úlohu ako doteraz.

Konkrétne metodické problémy výučby marxistickej filozofie rozoberali najmä doc. PhDr. L. J. Veverka, CSc., doc. PhDr. J. Zima, CSc. a PhDr. E. Dragúň, CSc.

Doc. PhDr. L. J. Veverka, CSc., referoval na tému *Možnosti modelovania filozofickej problematiky a jeho úloha v procese výučby marxisticko-leninskej filozofie*. Zdôraznil, že modelovanie filozofickej problematiky je jednou z možných foriem názorného vysvetľovania zložitej filozofickej problematiky. Objasnil problém vysvetľovania pomocou modelov a ich analógií a zároveň sa zaoberal konkrétnymi problémami súvisiacimi s modelovaním filozofickej problematiky. Ukázal i na možnosti využitia logicko-matematických modelov, symbolov a schém vo vyučovaní filozofie. Teoretické analýzy doplnil konkrétnymi ukázkami použitia modelov, schém a symbolov vo vyučovaní.

Doc. PhDr. J. Zima, CSc., analyzoval niektoré principiálne otázky metódy vyučovania filozofie z hľadiska využívania názorných učebných pomôcok. Zdôraznil, že názornosť upevňuje vnímanie poslucháčov, ich predstavivosť a rozvíja logické myslenie. Veľký význam má názornosť pri aktivizácii študentov. Zdôraznil, že každá schéma si vyžaduje odborný výklad a schémy samy osebe nemožno preceňovať.

PhDr. E. Dragúň, CSc., zoznámil účastníkov seminára s praktickými výsledkami a skúsenosťami pri tvorbe názorných učebných pomôcok na ÚML pri VŠP v Nitre. Pripomenul, že názorné učebné pomôcky plnia funkciu poznávaciu, pomocnú a fixujúcu. Jeho vystúpenie bolo vhodne doplnené demonštráciou jednotlivých typov logických schém.

V súvislosti s riešením metodologickej i metodickej problematiky vyučovania marxisticko-leninskej filozofie podnetný referát predniesol doc. PhDr. A. Lokaj, CSc. Riešil v ňom problematiku svetonázoru ako jednoty vedomostí, presvedčenia a konania. Rozobral problematiku formovania vedeckého svetonázoru študenta vo vyučovacom procese a zároveň úlohu učiteľa v tomto pro-

cese. Zoznámil účastníkov s výsledkami prieskumu o svetonázorovej výchove na FFU P. J. Šafárika v Prešove.

V závere seminára referoval doc. PhDr. L. J. Veverka, CSc., k problematike cieľov a úloh Odbornej komisie pre výučbu marxisticko-leninskej filozofie pri MŠ SSR. Zdôraznil, že v odbornej komisii pracuje 11 významných predstaviteľov slovenskej filozofie. Komisia doteraz spracovala námety tém pre vypracovanie kandidátskych dizertačných prác, ktoré poskytla odboru marxizmu-leninizmu MŠ SSR. Spracovala metodické a organizačné pokyny na zabezpečenie vysokej úrovne prednášok, seminárov a skúšok v rámci ústavov marxizmu-leninizmu v SSR. Zúčastnila sa na vypracovaní metodického pokynu k využitiu záverov XXV. zjazdu KSSZ a XV. zjazdu KSČ vo vyučovaní marxisticko-leninskej filozofie.

Zmyslom práce komisie je to, aby pomáhala riešiť odborné problémy, ktoré sa vyskytujú v práci MŠ SSR. Všetci učitelia marxisticko-leninskej filozofie majú možnosť sa zúčastniť na riešení odborných a metodických problémov vyučovania filozofie tým, že budú dávať námety MŠ SSR cez odbornú komisiu.

Zhodnotenie seminára uskutočnil Milan Jamárik, zástupca MŠ SSR. Zdôraznil užitočnosť tohto podujatia, pretože poslúžilo k výmene skúseností učiteľov marxisticko-leninskej filozofie a prispelo k zjednoteniu názorov a vytvoreniu podmienok k jednotnému postupu pri plnení úloh komunistickej výchovy prostredníctvom predmetu marxisticko-leninská filozofia.

L. J. Veverka, V. Ďurčák